

Zbirka odločb sodne prakse

SODBA SODIŠČA (prvi senat)

z dne 22. aprila 2021 *

„Predhodno odločanje – Uredba (ES) št. 1346/2000 – Postopki v primeru insolventnosti – Člen 4 – Pravo, ki se uporablja za postopke v primeru insolventnosti – Pravo države članice, na ozemlju katere je uveden postopek – Člen 13 – Pravna dejanja, ki so v škodo vseh upnikov – Izjema – Pogoji – Pravno dejanje, za katero se uporablja pravo države članice, ki ni država, v kateri so bili uvedeni postopki – Pravno dejanje, ki ga ni mogoče izpodbijati na podlagi tega prava – Uredba (ES) št. 593/2008 – Pravo, ki se uporablja za pogodbeno obligacijska razmerja – Člen 12(1)(b) – Obseg uporabe prava, ki se uporablja za pogodbo – Izpolnitev obveznosti, ki jih ta nalaga – Plačilo, izvršeno zaradi izpolnitve pogodbe, za katero se uporablja pravo države članice, ki ni država, v kateri so bili uvedeni postopki – Izpolnitev s strani tretje osebe – Tožba zaradi vračila tega plačila v okviru postopka v primeru insolventnosti – Pravo, ki se uporablja za navedeno plačilo“

V zadevi C-73/20,

katere predmet je predlog za sprejetje predhodne odločbe na podlagi člena 267 PDEU, ki ga je vložilo Bundesgerichtshof (zvezno vrhovno sodišče, Nemčija) z odločbo z dne 23. januarja 2020, ki je na Sodišče prispela 13. februarja 2020, v postopku

ZM, stečajni upravitelj družbe Oeltrans Befrachtungsgesellschaft mbH

proti

E. A. Frerichs,

SODIŠČE (prvi senat),

v sestavi J.-C. Bonichot, predsednik senata, R. Silva de Lapuerta (poročevalka), podpredsednica Sodišča, L. Bay Larsen, sodnik, C. Toader, sodnica, in M. Safjan, sodnik,

generalni pravobranilec: G. Hogan,

sodni tajnik: A. Calot Escobar,

na podlagi pisnega postopka,

ob upoštevanju stališč, ki so jih predložili:

- za ZM, ki je stečajni upravitelj družbe Oeltrans Befrachtungsgesellschaft mbH, J. Froehner, Rechtsanwalt,
- za E.A. Frerichs J. van Zuethem, advocaat,

* jezik postopka: nemščina.

- za portugalsko vlado L. Inez Fernandes, P. Barros da Costa, L. Medeiros in S. Duarte Afonso, agenti,
- za Evropsko komisijo M. Wilderspin in H. Leupold, agenta,

na podlagi sklepa, sprejetega po opredelitvi generalnega pravobranilca, da bo v zadevi razsojeno brez sklepnih predlogov,

izreka naslednjo

Sodbo

- 1 Predlog za sprejetje predhodne odločbe se nanaša na razlago člena 13 Uredbe Sveta (ES) št. 1346/2000 z dne 29. maja 2000 o postopkih v primeru insolventnosti (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 19, zvezek 1, str. 191) in člena 12(1)(b) Uredbe (ES) št. 593/2008 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 17. junija 2008 o pravu, ki se uporablja za pogodbeno obligacijska razmerja (Rim I) (UL 2008, L 177, str. 6).
- 2 Ta predlog je bil vložen v okviru spora med ZM, stečajnim upraviteljem družbe Oeltrans Befrachtungsgesellschaft mbH, in družbo E.A. Frerichs glede vračila plačila, ki ga je družba Oeltrans Befrachtungsgesellschaft iz naslova pogodbe, sklenjene med družbo E.A. Frerichs in družbo, ki pripada skupini Oeltrans, izvedla v korist družbe E.A. Frerichs, s strani te zadenjenavedene družbe.

Pravni okvir

Pravo Unije

Uredba št. 1346/2000

- 3 Uredba št. 1346/2000 je bila razveljavljena z Uredbo (EU) 2015/848 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 20. maja 2015 o postopkih v primeru insolventnosti (UL 2015, L 141, str. 19). Vendar se je v času dejanskega stanja spora o glavni stvari uporabljala Uredba št. 1346/2000.
- 4 V uvodnih izjavah 23 in 24 Uredbe št. 1346/2000 je navedeno:
 - „(23) Ta uredba mora za zadeve, ki jih zajema, določiti enotne kolizijske norme, ki v okviru njihovega področja uporabe nadomeščajo nacionalna pravila mednarodnega zasebnega prava. Če ni določeno drugače, se mora uporabiti pravo države članice, v kateri so bili uvedeni postopki v primeru insolventnosti (*lex concursus*). Ta kolizijska norma mora veljati za glavne postopke, pa tudi za lokalne. *Lex concursus* določa vse procesne in materialne posledice postopkov v primeru insolventnosti, za zadevne osebe in zadevna pravna razmerja. Ureja vse pogoje za uvedbo, vodenje in končanje postopkov v primeru insolventnosti.
 - (24) Avtomatično priznavanje postopkov v primeru insolventnosti, za katere se praviloma uporablja pravo države, v kateri so bili uvedeni, lahko kolidira pravilom drugih držav članic o izvajanju pravnih dejanj. Za zagotovitev zaščite zakonitih pričakovanj in pravne varnosti v državah članicah, ki niso tiste, v katerih so bili uvedeni postopki v primeru insolventnosti, je treba predvideti številne izjeme od splošnega pravila.“

5 Člen 4 te uredbe, naslovljen „Pravo, ki se uporablja“, določa:

„1. Če ta uredba ne določa drugače, je pravo, ki se uporablja za postopke v primeru insolventnosti in njihove učinke, pravo države članice, na katere ozemlju so bili uvedeni postopki, v nadaljnjem besedilu ‚država, v kateri so bili uvedeni postopki‘.

2. Pravo države, v kateri so bili uvedeni postopki, določa pogoje za uvedbo, vodenje in končanje teh postopkov. Zlasti pa določa:

[...]

(m) pravila v zvezi z ničnostjo, izpodbojnostjo ali neizvršljivostjo pravnih dejanj, ki so v škodo vseh upnikov.“

6 Člen 13 navedene uredbe, naslovljen „Škodljiva dejanja“, določa:

„Člen 4(2)(m) se ne uporablja, če oseba, ki je imela korist od dejanja, ki je v škodo vsem upnikom, dokaže, da:

– je za navedeno dejanje odločilno pravo države članice, ki ni država, v kateri so bili uvedeni postopki in

– v ustreznem primeru [to] pravo ne dopušča nobenega sredstva za izpodbijanje navedenega dejanja.“

Uredba št. 593/2008

7 V uvodni izjavi 16 Uredbe št. 593/2008 je navedeno:

„Da bi kolizijska pravila prispevala k doseganju splošnega cilja te uredbe – k pravni varnosti v evropskem pravosodnem prostoru – bi morala biti zelo predvidljiva. Vendar bi morala imeti sodišča kljub temu določeno stopnjo diskrecije pri določanju prava, ki je najtesneje povezano s primerom.“

8 Člen 12 te direktive z naslovom „Obseg uporabe prava, ki se uporablja“ v odstavku 1 določa:

„Pravo, ki se uporablja za pogodbo v skladu s to uredbo, ureja predvsem:

[...]

(b) izpolnitev;

[...]“.

Spor o glavni stvari in vprašanje za predhodno odločanje

9 Oeltrans Befrachtungsgesellschaft in Tankfracht GmbH sta družbi s sedežem v Nemčiji. Pripadata skupini Oeltrans.

- 10 Družba E.A. Frerichs, ki ima sedež na Nizozemskem, in družba Tankfracht GmbH sta sklenili pogodbo, ki se je nanašala na plovilo za celinsko plovbo in na podlagi katere je morala ta zadnjenavedena družba prvi družbi iz naslova plačila nakazati znesek 8259,30 EUR. Družba Oeltrans Befrachtungsgesellschaft je 9. novembra 2010 družbi E.A. Frerichs zaradi izpolnitve te pogodbe plačala znesek, ki ga je dolgovala družba Tankfracht.
- 11 Amtsgericht Hamburg (okrajno sodišče v Hamburgu, Nemčija) je 29. aprila 2011 zoper družbo Oeltrans Befrachtungsgesellschaft uvedlo postopek zaradi insolventnosti. Prvotni stečajni upravitelj v tem postopku je 21. decembra 2014 pri pristojnem sodišču vložil tožbo zaradi vračila tega zneska v višini 8259,30 EUR skupaj z obrestmi na podlagi razglasitve ničnosti dejanj te družbe. Zaradi opustitev navedenega sodišča je bila tožba družbi E.A. Frerichs vročena šele decembra 2016. Od 25. marca 2016 je v navedenem postopku stečajni upravitelj ZM.
- 12 Landgericht (deželno sodišče, Nemčija) je menilo, da se za tožbo v postopku v glavni stvari uporablja nemško pravo, zato je ugodilo predlogu stečajnega upravitelja.
- 13 Pritožbeno sodišče je spremenilo odločbo Landgericht (deželno sodišče) in ugodilo ugovoru družbe E.A. Frerichs, da je tožba zastarala, in je navedeni predlog – prav tako na podlagi nemškega prava – zavrglo.
- 14 ZM je pri predložitvenem sodišču, Bundesgerichtshof (zvezno vrhovno sodišče, Nemčija), vložil revizijo, v kateri je predlagal potrditev odločbe Landgericht.
- 15 Po mnenju tega sodišča je uspeh revizije odvisen od razlage člena 13 Uredbe št. 1346/2000 in člena 12(1)(b) Uredbe št. 593/2008.
- 16 Člen 4(2), drugi stavek, (m), Uredbe št. 1346/2000 namreč določa, da pravila v zvezi z ničnostjo, izpodbojnostjo ali neizvršljivostjo pravnih dejanj, ki so v škodo vseh upnikov, določi pravo države članice, na ozemlju katere je uveden postopek v primeru insolventnosti. Navedeno sodišče poudarja, da je bil postopek v primeru insolventnosti nad družbo Oeltrans Befrachtungsgesellschaft uveden v Nemčiji in da je zato treba vprašanje izpodbojnosti plačila zneska 8259,30 EUR, ki ga je ta družba izvedla v korist družbe E.A. Frerichs, presojati po nemškem pravu ter da je v skladu s tem pravom treba ugoditi predlogu, ki mu je predložen, ker predložitveno sodišče v nasprotju s tem, kar je ugotovilo pritožbeno sodišče, ocenjuje, da tožba iz postopka v glavni stvari ni zastarala.
- 17 Vendar predložitveno sodišče navaja, da družba E.A. Frerichs zatrjuje, da se uporablja člen 13 Uredbe št. 1346/2000 in da je treba to plačilo presojati po nizozemskem pravu, ter je predložila dokaze za to, da to pravo nikakor ne omogoča izpodbijanja navedenega plačila.
- 18 V zvezi s tem to sodišče meni, da pogodbo, sklenjeno med družbama Tankfracht in E.A. Frerichs, ne glede na njeno pravno kvalifikacijo ureja nizozemsko pravo.
- 19 Vendar navedeno sodišče meni, da je odgovor na vprašanje, ali je v sporu, ki mu je predložen, izpolnjen prvi pogoj iz člena 13 Uredbe št. 1346/2000, v skladu s katerim za zadevno škodljivo dejanje velja pravo države članice, ki ni država, na ozemlju katere je bil uveden postopek v primeru insolventnosti, odvisen od odgovora na vprašanje, ali je na podlagi člena 12(1)(b) Uredbe št. 593/2008 plačilo, ki ga je izvedla tretja oseba, v tem primeru družba Oeltrans Befrachtungsgesellschaft, zaradi poplačila terjatve, ki jo je na podlagi navedene pogodbe imela družba E.A. Frerichs proti družbi Tankfracht, ravno tako predmet nizozemskega prava.

- 20 Bundesgerichtshof (zvezno vrhovno sodišče) je v teh okoliščinah prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo to vprašanje:

„Ali je treba člen 13 Uredbe [št. 1346/2000] in člen 12(1)(b) Uredbe [št. 593/2008] razlagati tako, da pravo, ki se uporablja za pogodbo v skladu z zadnjenavedeno uredbo, ureja tudi plačilo, ki ga za izpolnitev pogodbene obveznosti plačila pogodbene stranke opravi tretja oseba?“

Vprašanje za predhodno odločanje

- 21 Predložitveno sodišče v bistvu sprašuje, ali je treba člen 13 Uredbe št. 1346/2000 in člen 12(1)(b) Uredbe št. 593/2008 razlagati tako, da pravo, ki se uporablja za pogodbo na podlagi zadnjenavedene uredbe, ureja tudi plačilo, ki ga tretja oseba opravi zaradi izpolnitve pogodbene obveznosti plačila ene izmed pogodbenih strank, kadar se v okviru postopka v primeru insolventnosti to plačilo izpodbija kot pravno dejanje, ki je v škodo vsem upnikom.
- 22 Najprej je treba spomniti, da člen 13 Uredbe št. 1346/2000 določa izjemo od splošnega pravila iz člena 4(1) te uredbe, v skladu s katerim je pravo, ki se uporablja za postopke v primeru insolventnosti in njihove učinke, pravo države članice, na ozemlju katere je bil uveden postopek (sodba z dne 16. aprila 2015, Lutz, C-557/13, EU:C:2015:227, točka 34).
- 23 V skladu s členom 13 navedene uredbe pa se člen 4(2)(m) te uredbe ne uporabi, če oseba, ki je imela korist od dejanja, ki je v škodo vseh upnikov, dokaže, da je za navedeno dejanje upoštevno pravo države članice, ki ni država, v kateri so bili uvedeni postopki, in da v zadevnem primeru to pravo ne dopušča nobenega sredstva za izpodbijanje navedenega dejanja.
- 24 To izjemo, katere cilj je, kot je navedeno v uvodni izjavi 24 Uredbe št. 1346/2000, varstvo legitimnih pričakovanj in pravne varnosti v državah članicah, ki niso tiste, v katerih so bili uvedeni postopki, je treba razlagati ozko, pri čemer njen obseg ne sme presegati tega, kar je nujno za uresničitev tega cilja (sodba z dne 15. oktobra 2015, Nike European Operations Netherlands, C-310/14, EU:C:2015:690, točka 18 in navedena sodna praksa).
- 25 Glede cilja člena 13 Uredbe št. 1346/2000 je Sodišče presodilo, da je ta člen namenjen varstvu legitimnih pričakovanj osebe, ki je imela korist od dejanja, ki je v škodo vseh upnikov, pri čemer določa, da se bo za to dejanje tudi po uvedbi postopka zaradi insolventnosti uporabljalo pravo, ki se je zanj uporabljalo na dan, ko je bilo izvršeno (sodba z dne 8. junija 2017, Vinyls Italia, C-54/16, EU:C:2017:433, točka 30 in navedena sodna praksa).
- 26 Sodišče je tudi razsodilo, da sta člena 4 in 13 Uredbe št. 1346/2000 *lex specialis* glede na Uredbo št. 593/2008 in da ju je treba razlagati ob upoštevanju ciljev, ki jim sledi Uredba št. 1346/2000 (sodba z dne 8. junija 2017, Vinyls Italia, C-54/16, EU:C:2017:433, točka 48 in navedena sodna praksa).
- 27 Ker je bil v obravnavanem primeru postopek zaradi insolventnosti iz postopka v glavni stvari uveden v Nemčiji, je pravo, ki se v skladu s členom 4(1) Uredbe št. 1346/2000 uporablja za ta postopek in njegove učinke, nemško pravo.
- 28 Iz tega izhaja, kot poudarja predložitveno sodišče, da je treba na podlagi člena 4(2), drugi stavek, (m), te uredbe, v skladu s katerim pravo države članice, na ozemlju katere je bil uveden postopek v primeru insolventnosti, zlasti določa pravila v zvezi z ničnostjo, izpodbojnostjo ali neizvršljivostjo pravnih dejanj, ki so v škodo vseh upnikov, vprašanje izpodbojnosti plačila 8259,30 EUR, ki ga je družba Oeltrans Befrachtungsgesellschaft izvedla v korist družbe E.A. Frerichs, načeloma presojati po nemškem pravu.

- 29 Vendar, ker je bilo to plačilo izvedeno zaradi izpolnitve pogodbene obveznosti družbe Tankfracht na podlagi pogodbe, sklenjene z družbo E.A. Frerichs, in ker se za to pogodbo uporablja nizozemsko pravo, se to sodišče sprašuje, ali je treba za uporabo člena 13 Uredbe št. 1346/2000 za navedeno plačilo šteti, da se tudi zanj uporablja to pravo.
- 30 V zvezi s tem je treba opozoriti, da bi morala ta uredba v skladu s svojo uvodno izjavo 23 določiti enotne kolizijske norme, ki v okviru zadevnega področja uporabe nadomeščajo nacionalna pravila mednarodnega zasebnega prava.
- 31 Poleg tega je treba poudariti, da lahko v skladu s cilji člena 13 navedene uredbe, kot so navedeni v točki 25 te sodbe, stranka pogodbe, ki je prejela plačilo za izpolnitev te pogodbe, pričakuje, da bo pravo, ki se uporablja za to pogodbo, urejalo tudi to plačilo in to tudi po uvedbi postopka zaradi insolventnosti.
- 32 Enako velja tudi, če navedenega plačila ne izvede sopogodbenuk te stranke, ampak tretja oseba, saj je za navedeno stranko očitno, da namerava ta tretja oseba z zadevnim plačilom izpolniti pogodbeno obveznost plačila, ki jo je imel ta sopogodbenuk. Tako lahko v tem primeru zadevna stranka enako pričakuje, da tudi po uvedbi postopka zaradi insolventnosti zadevno plačilo še naprej ureja pravo, ki se uporablja za pogodbo, ki je pravni temelj tega plačila.
- 33 Stranka pogodbe, ki je prejela plačilo, ki ga je njen sopogodbenuk ali tretja oseba izvedla zaradi izpolnitve te pogodbe, namreč razumno ni dolžna predvideti, da bo nad tem sopogodbenukom ali to tretjo osebo uveden postopek zaradi insolventnosti, in če bo, v kateri državi članici bo tak postopek uveden.
- 34 Poleg tega, kot sta v pisnih stališčih navedli portugalska vlada in Evropska komisija, bi nasprotna razlaga člena 13 Uredbe št. 1346/2000 škodovala polnemu učinku te določbe in bi bila v nasprotju z njenim namenom, to je dovoliti odstopanje od splošnega pravila iz člena 4(1) te uredbe, zlasti zaradi varstva legitimnih pričakovanj prejemnikov iz naslova dejanj, ki so v škodo vsem upnikom, saj bi ta povzročila, da bi taka plačila tretjih oseb vedno urejalo pravo države članice, na ozemlju katere je bil uveden postopek v primeru insolventnosti.
- 35 Poleg tega razlago, da je za uporabo člena 13 Uredbe št. 1346/2000 pravo, ki se uporablja za izpolnitev pogodbene obveznosti s strani sopogodbenuka ali tretje osebe, pravo, ki se uporablja za pogodbo, iz katere izhaja ta obveznost, potrjuje besedilo člena 12(1)(b) Uredbe št. 593/2008.
- 36 Ta določba namreč predpisuje, da pravo, ki se na podlagi zadnjenavedene uredbe uporablja za pogodbo, med drugim ureja izpolnitev obveznosti, ki jih povzroča.
- 37 Iz besedila navedene določbe je torej razvidno, da izpolnitev pogodbene obveznosti plačila ureja pravo, ki se uporablja za pogodbo, ki je pravni temelj za to obveznost.
- 38 Poleg tega, kot je opozorjeno v uvodni izjavi 16 Uredbe št. 593/2008, bi morala biti kolizijska pravila, ki jih ta uredba določa, da bi prispevala k doseganju splošnega cilja te uredbe – k pravni varnosti v evropskem pravosodnem prostoru – zelo predvidljiva.
- 39 Ugotoviti pa je treba, da je razlaga člena 13 Uredbe št. 1346/2000, v skladu s katero pravo, ki se uporablja za pogodbo, ureja tudi izpolnitev obveznosti, ki izhaja iz te pogodbe, s strani sopogodbenuka ali tretje osebe, skladna s tem ciljem pravne varnosti, saj zagotavlja, da bo to obveznost tudi po uvedbi postopka zaradi insolventnosti še naprej urejalo to pravo.

- 40 Ob upoštevanju vseh navedenih preudarkov je treba na postavljeno vprašanje odgovoriti, da je treba člen 13 Uredbe št. 1346/2000 in člen 12(1)(b) Uredbe št. 593/2008 razlagati tako, da pravo, ki se uporablja za pogodbo na podlagi zadnjenavedene uredbe, ureja tudi plačilo, ki ga je zaradi izpolnitve pogodbene obveznosti plačila ene od strank pogodbe izvedla tretja oseba, kadar se to plačilo v okviru postopka v primeru insolventnosti izpodbija kot dejanje, ki je v škodo vsem upnikom.

Stroški

- 41 Ker je ta postopek za stranki v postopku v glavni stvari ena od stopenj v postopku pred predložitvenim sodiščem, to odloči o stroških. Stroški za predložitev stališč Sodišču, ki niso stroški omenjenih strank, se ne povrnejo.

Iz teh razlogov je Sodišče (prvi senat) razsodilo:

Člen 13 Uredbe Sveta (ES) št. 1346/2000 z dne 29. maja 2000 o postopkih v primeru insolventnosti in člen 12(1)(b) Uredbe (ES) št. 593/2008 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 17. junija 2008 o pravu, ki se uporablja za pogodbeno obligacijska razmerja (Rim I), je treba razlagati tako, da pravo, ki se uporablja za pogodbo na podlagi zadnjenavedene uredbe, ureja tudi plačilo, ki ga je zaradi izpolnitve pogodbene obveznosti plačila ene od strank pogodbe izvedla tretja oseba, kadar se to plačilo v okviru postopka v primeru insolventnosti izpodbija kot dejanje, ki je v škodo vsem upnikom.

Podpisi